

Litterär Tidning.

No 34.

Söndagen den 27 April.

1839.

Tentamensvisa.

Om jag skinnfolianten tager,
Att studera någon gång.
Tankfull jag på permens gnager
Och mig tiden göres lång.
Ungdomsblodet häftigt i mig jäser,
Hur jag bråkar, hur jag läser,
Hopar böcker i min samm,
Ser jag endast flickans namn.

Greklands mästerverk mig skänkte
Hvad jag ansåg ädelt, skönt,
Ack! men då jag endast tänkte
Nå Parnassen lagerkrönt.
Nu blott de Chariters mästerstycke,
Hafver vunnit allt mitt tycke,
För mitt öga huld och mild
Sväfvar alltid flickans bild.

Ej Fysiken mig fornöjer,
Ej Chemist jag mer kan bli,
Astronom? — Åh ja, det höjer
Öfver skyn min fantasi.
Dersför har jag ofta stått så gerna
Och betraktat qvällens stjerna.
Ack! men snart i moln den gick,
Hvad är den mot flickans blick.

Roligt är bland blommor sväfva,
Snart dock vissnar Floras här,
Och att i Herbarier gräfva
Är ett fascinert besvär.
Rosor, som när soln dem bränner
Blifva skönare, jag känner,
Och af kalla Nordanvind
Friskare blir flickans kind.

Står jag tankfull och studerar
Forntidsvishet hög och stor,

Snart mig tankspridd confunderar

Hon som mitt hjerta bor.

Bort ned alla tomma abstractioner,

Fosforismer, Conclusioner,

O! om blott jag kände väl,

Flickans känslor, flickans själ.

A. W.

Skönhetens Seger.

När jag såg hur landens rosor
Växte upp ur hvassa törnen,
Räddes jag för hjertats falskhed
Hos min sköna älskarinna;
När jag såg hur vårens skyar
Blesvo mörka, blesvo ljusa,
Allt som vinden med dem lekte,
Räddes jag ett nyckfullt sinne;
Men nu såg jag henne komma,
Flickan sjelf, med kind i blomma
Och med kärlek i sin blick —
Straxt all fruktan mig förgick.

H. S - g.

Litteratur.

Synonymiskt Handlexikon öfw. Latiniska Språket af Prof. Ludv. Ramshorn. Öfw. af J. O. L. Gransfærd, tillöke och i åtskillige omarbetade af A. Törneros. Arken 1—13. (Forts. o. s. f. No 33.)

Hvad ändtligen helswä innehållet och behandlingen af det enskilda angår, skulle en genomsörd och i detail gående granskning deraf utan tvifvel vara intressant, men kan endast åstadkommas af en mogen forskare, som med öfwardt öga mätter Latinets både djup och widd. Vi kunnen således blot i allmänhet säga, att arbetet är förtäfligt; likväl synes os synonymernas egentliga berörings- och fildepunkter kunna på se-

na ställen strängare bestämmas, eller, till det minsta, tydliga-
re framhällas. Detta gäller dock huvudsakligen blott några
af de delar, som blifvit qvarlemnade orubbade från den Ty-
cka grundläggningen*); ty i Törneros' tillägg och omarbetningar
återfinnes man naturligtvis hans Klara, noggranna, på-
lisvet gående bestämmelser; det kan ej vara annorlunda, — ett
öfverlägset skärpsinne förmåler sig aldrig med det grumliga,
dunkla och svåswande. Att läsaren emellertid i någon mon-
må kunna dömma om besogenheten af vår förra anmärkning,
intaga wi här, utan att synnerligen välja, ett stycke af Rams-
horn, sid. 49, "146 Benignus, Beneficus, Liberalis, Mu-
nificus, Largus, Prodigus, Profusus. Benignus (benus i
st. f. bonus XI, 1.), välvillig af hjertlig godhet och böjelse,
Beneficus välgörende, till andras bästa: Beneficus est qui
alterius causa benigne facit. Cic, Liberalis, frikostig
ådel affigt, när omständigheter, åra och anständighet så fördra;
Munificus, generös, som ofta och rikligen gör stänker, af väl-
görenhet, ådelmod eller kryt; Largus som spenderar rikligen;
Prodigus, slossande frikostig: (Här utlemlena wi ett för längt
citat ur Cicero) — Prodigus skjuter ett godt ifrån sig, såsom
hade det intet värde; Profusus, slosaktig, som lefwer öfwer-
drifsvet kostamt, använder sitt goda däraktigt, fastän det för
honom äger värde: Profusus sumtibus vivere. Cic." — —
Wer nu läsaren tillnaden emellan de uppräknade synonyme-
na? Ja! han vet det — efter förnyad, uppmärksam genom-
läsning; men han finner då åsven, att saken funnat bestäm-
mard framhällas, t. ex. så här: I Benignus, Beneficus, och
Liberalis ses på beweckelse grunden för gifwandet; Largus på gäfwans riklighet; i Prodigus och Profusus
på slöseriet hos subjectet; i Munificus, såsom det mest
generala och indifferentia, hvort påsselfwa gifwandets skeende,
utan biföreställning. I Benignus är beweckelsegrunden sym-
pathetisk välvilja — det gör subj. hälft godt att gif-
wa; i Beneficus contemplativ välvilja — gif-
wandet har till ändamål att göra emotagaren godt; — i Li-
beralis gifwans känsla af sin samhällsställning, sitt förhållande
till emotagaren och till gäfwan, — han ger för att handla
en fri man värdigt**). Hos en Prodigus består slöse-
riet i utgifterna. [sumitus] — det sanslöska minskandet af
egen behållning; hos en Profusus i påkostenaderna
(impensa) — användandet af enorma summor till saker.
— Om wi ej bedraga os, finner läsaren här differenspunkter
na mera påfallande, oakadt vi blott gjort en utredning af
Ramsorns egen förklaring.

Nu väntar man mähända att, för jämförelsens skull,
finna prof på en Törneross artikels; men då wi förmoda, att
endast Latinvänner läsa denna uppsats, hvilka hälften utan

* Enligt hvad wi fluta af de teckens fråvoro, som begagnats, att utmärka Törneros' hand: det Tycka originalet känna wi ejest icke. Detta är orsaken, hvarför wi icke sätta något om "Öfversättarens" meriter, hvilket så mycket mindre är möjligt, som man har svårt att weta, i hvad mon förtjensen af den alltigenom rena och låta dictioen får skrifwas på "Granskarens" räkning. En tjenst gör i alla fall namnet "J. D. Leffler" på titelbladet, — det främst tager Törneros rölen af simpel öfversättare.

**) Om ej Ramsorn syntes hafva betraktat dessa ord från synpunkten af subjects affigt, skulle wi hådare we-
lat bestämma dem objective, hvilket måtte warit rättare.

twifwel måste ega ett arbete, som utgör ett af de få, dyrba-
ra minnen af deras begrätna mästare; så öfverlämna wi åt
dem sjelfwa att utse sig prosvet. Många ovärderligt resul-
tat af hans aldrig hwilande förfning, mången fin iakttagelse
af han beundransvärd fattningsgåfwa, skola de här finna för-
warade. Framställningens behag är, för sådana ämnen, o-
väuligt. Denna rena glans, som man altid, finner lik en
helgdag, giuten öfwer Törneros stil, saknas ej heller i den all-
männeligen så tunga och ofria behandlingen af fattiga ordbe-
stämningar: man känner åsven här de glada, uppfriskande an-
dedrägen af ett lefvande, humanistiskt sinne. I fall man, u-
tan fara att misräkna för otidig anmärkelselust, eller utan
frukten att söta Schönhetssinet, kunde våga att bortönska nä-
got ifrån en så förräfflig framställning, så wore föremålet för
en sådan önskan, — ett väst ordslöseri, hwilket, ehuru det här
är en listig själ som af kärlek sbsar med sin rikedom, likväl i
lär ostil kan bli skadligt, emedan en swagare tanke med
mera trög öfverblick deri stundom löper fara att borttappa sig,
och minnet någon gång har svårt att qvarhålla det väsent-
liga. Att för öfright vid ensilda ställen af honom i den här
betraktade synonymiken göra några pärminnelser, wore för oss
nästan omblygt, och knappast tillståndigt. Latinvänner! I som
läsen hans arbete och åtsken det! Hvilken känsla genomgri-
per er, då I, wid slutet af det första, färdigblifna häftet, blic-
ken efter försättningen, och dervid rätt fattas af tanken på
den försunne, öjännsförlige fullkomnaren — han, wid hvars
dödsbådd den menskliga bildningen, grå ande, mähända för-
summar sig mera än ett halt århundrade! Förgåwes sen I
upp till den plats han innehade — den är tom, och blir i
sanning icke snart ånyo fylld: den lyser sig så högt öfwer den
Swenska samtidens hufwud, att icke en gång desvärre
förhoppningar drista pröfva sna wingar på en färd ditupp.
Allt öfversåg han ifrån denna hbjd — alt skulle han is-
från den hafwa beherrstat. Dock — aldrig ware någon klas-
gan modlös! Nedan det, att platsen en gång varit bestigen,
bör vara os en borgen att framtidens åtininstone här i sist fö-
ste den man, som förmår att ånyo dit uppfina. I denna och
alla andra sätta menskliga förhoppningar, kunnna wi, ifrån for-
gen öfwer hvad den ädle Törneros nekades att utföra, wända
os till erkänslan för hvad han redan fullbordat. Ja, hem-
bärom vår tackshier åt honom! Lättare och gladare har han
gjort vägen för de till den Latinsta Classicitetens helgedom
wallfärdande pilgrimerna.

L-b

Irländska Folksagor. Öfversättning. Stockh. 1839.
236 sid. [Med flera trädsnitt. — 1, 36 V:o nog dyrt för
14 ark.]

Tjuguatta jansta underhållande, djupt nationella, folksa-
gor, väl öfversatta, om wi icke bedraga os, af en utmärkt
litterator, som sself är Engelsk författare. Irländaren hör än
i dag till de mest sagoälskande folk; han tyckes med sagorna
wilja tysta sin nöd. Deja sagor är alla fulla med andar och
af dystert, stundom åsven wildt humoristiskt lynne. — Till
prof ansöra wi Bill Doodys.

"Uff! hvad denna värld är usell!" utropade Bill Doodys,
sittande på en klippa vid Killorneys stränder. "Hvad skall
jag göra? I morgon skall arrendet betalas, och arrendatorn

Lim svår på, att om intet hvor stywer erlägges, för han mig med hustru och barn ut på gatan; — och temmeligen sätter år, att så sfer, ty jag har ej ens en half pence i fickan. O! att jag skulle upplesta denna dag!"

Så klagade Bill Doody öfver sitt hårda öde, och anförtrodde sina bekymmer åt de saka rustande vägorna och det herrliga landskapet kring insjöns stränder. Naturen, som var prydd i en Majmorgons hela sägring, tycktes gacka hans klagan och gjorde derigenom hans mörka sinnesstämning ännu dystrare. Då framsteg ur en tät småskog en lång karl med prydligt utseende, och frågade honom wanligt: "Hvad felas dig, min vän?"

Förundrad att se en person framträda ur den småskogen, som han nys genomskådat från den plats han innehade, utan att finna någon lefsvande warelse, började han öfverväga hos sig sief, om deune kunde tillhöra Andarnes eller Mennistoras verld. Men som förständig man infäg han snart, att det ej tjenade till något att grubbla öfver en sak som han i alla fall ej var i stånd att förklara; han fattade dersöre mod och berättade omständligt, huru grödan slagit felt och någon ond ande förtrollat hans ko, så att blott hälften af den wanliga smörqvantiten kunnat tillverkas, och hur slutligen den hårdhjertade förpaktaren hotat att köra honom bort från gården, om han ej betalade hvor stywer af arrendet inom flockan tolf den påföljande dagen.

"Det war en sorglig historia, du omtalt," sade främlingen, efter att uppmärksamt hafwa lyhvat på hans tal; "men inte kan jag tro, att om du wanligt talade med honom om din belägenhet, han skulle ha hjerta att köra bort dig."

"Hjerta! när har en förpaktare fått ett hjerta?" utropade Bill. "Jag ser att inte Herrn känner honom personligen; debutom skall jag säga, har han ett godt öga till min gård, för att få lempa den till en af sina gunstlingar. Jag kan således ej wánta någon barnhertighet af honom, utan blir beständt utkörd."

"Emottag det här!" sade främlingen, under det han fullde Bills på marken liggande hatt med guldmunt. "Betalta honom dermed ditt arrende; jag skall nog laga, att dessa penninagar icke medföra någon glädje åt honom. Annorlunda gick det förr till här i landet, då jag i rappet hängde upp i ett träd en sådan gök som din förpaktare."

De sista orden hörde icke Bill, ty han war för mycket sys-selstatt att betrakta sin så hastigt erhållna skatt, och när han uppreste huwudet för att yttra välsignelser öfver den ädle gifwaren, var främlingen försvunnen. På något afstånd synes dock en lustig gestalt på en hvit häst framila öfver wat-tenytan.

"O! Donoghue!" ropade Bill — "den goda, den välsignade Donoghue!" och utom sig af glädje, sprang han hem för att visa Judy allt det guld han erhållit och med henne uppbygga de präktigaste lustslott för framtidén.

Följande dagen begaf Bill sig till förpaktarens hus, men ej, såsom förr, ödmjuk och bönfallande, med hatten i hand, ögonen fastade på marken och benen svigande af räddsla; den-

na gång bar han huwudet högt, såsom en man, hvilken käger ner sin oberoende ställning.

"Tag af dig hatten, din slengel!" utropade förpaktaren. "Vet du ej med hvem du talar?"

"Jag wet, att jag inte talar till Kungen," svarade Bill, "och tar aldrig af mig hatten för andra, än dem jag aktar och håller af. Den Allsmäktige, som wet och ser allt, wet också, att jag kan hwarken auka eller hålla af en förpaktare."

"Din Skurk!" utropade den andra, bitande sig i läpparna af harm. "Jag skall lära dig att inte vara osörskämd. Jag har makten i händerna . . ."

"Till landets och min husbondes skada, ja, jag wet det," insöll Bill och nedtryckte hatten ännu fastare på huwudet.

"Hvar är dina pengar? Du wet väl att i dag skall ditt arrende betalas. Om en enda penny felas, skall du innan den-na aston vara vräkt ur kojan."

"Der är pengarna!" sade Bill lugnt: "räkna dem och se väl åt, om der felas någonting. Gif mig sedan qitto för allesammans."

Förpaktaren sät med förundran en hög af guldstycken uppstapplas på bordet framför sig och fann vid uppräknader af dem att de verkliga till full betäckte Bills arrendesumma. Så gerna han också ville ruinera honom, kunde han nu dock ej göra annat, än lempa Bill det åfåde qittenset, — och med det i fickan, återvände Bill till sitt hem, skolt liksom en katt öfver sina murrhår.

Förpaktaren hade fort derefter tillfälle att räkna öfver Bills lemnade guldmyntr; huru stor blef ei hans försträckelse, då han öppnade skrisbordet och fann det, blott innehålla pepparkakor i stället för blanka guineer! Förgråtves swor och dungrade han; guldmynnten hade blifvit förwandlade till pepparkakor, på hvilka regentens bild war aftryckt, och Bill hade hans qitto i fickan; hvad bättre kunde han i sådant, dåligt spel göra, än att tiga och hålla till godo hvad som händi, om han ej på köpet ville utsätta sig för att bli utstrattad och utpekad?

Från denna tid våxte Bill Doody i välmakt och alla hans företag lyckades, men aldrig glömde han att välsigna kaparen af denna välmagt, O'Donoghue, den namnlurkige fursten, som wissas under Killarneys watten.

Akademisk Litteratur.

Dissertatio symbolico-dogmatica, doctrinam ecclesiæ Lutheranæ et Reformatæ de prædestinatione di-versam tractans, p. p. A. E. Norbeck. P. 2—4.
Ups. 1839.

Vi hafwa redan anmält denna afhandlings första del, eller inledningen, som utkom förelödet år, och war dedicerad till Bischof Gutsch "quem mihi Doctorem, Fautorem et Amicum prædestinavit Deus," såsom orden lyda. Närvarande delar innehålla en klar och redig framställning af hvad

titeln löfvar, med rike utdrag ur de reformertas symbola; men på det afhandlingens måtte blixtvis afslutad, har den ena hälften af ämnet, eller expositionen af den Luthersta kyrkans lärobegrepp, nog knapphändigt blifvit sammanträngd irom fem sidor, pag. 42—46.

Genom silen påminner detta arbete om ett dylikt af samma författare: hans diss. symb. dogm. doctrinam eccl. Romano; catholice et Evangelico lutheranae de justificatione diversam tractans, p. 1—3. Samma anmärknings kanna också höras emot bågge: dels, att de synas tillsturna i en allt för stor skala, så att författaren t. ex. med den sistnämnda afhandlingens tredje del nödgats abryta, innan han ännu hunnit till "Sides justificans, gravissimum totius controversiae caput;" dels, att de behandla ämnene, som, till följe af sin vetenskapliga betydelse, redan öfver nog blifvit bearbetade, och hvilkas förra exposit ou följaktigen föga bidrager att framföra eller rikta wetenkapen. Detta gäller dock i allmänhet om de flesta vid universitetet utkommande theologiska afhandlingar, med undantag mähhända af Licent. Gegerstedts, nemligi vid de tillfällen, då han inläter sig i mera speciella dogmehistoriska undersökningar; tv annars försämrar icke heller han, att göra esterförder på någon af wetenkapens allmänningar (Gemeineplätze), såsom i sina disertatio-ner de Vigilantii ecclesiam reformati studio och de Christologia veteris testamenti, p. 1—3, der man, i ett godt urval, och på ett wackert språk, får läsa — välbekanta fakter. Men i sina aphorismi e theologia naturali Scholasticorum, p. 1—8, har han med kritisk sorgfälighet samlat och tillhövstållt de gamle Scholastikernas djupaste och mest helgjutna tankar, vil förtjenta af efterverldens uppmärksamhet, ehuru gömda under ett barbariskt språk och hittills kladda i det 15:de seklets typografiska chiffer; han har med systematisk noggrannhet anvisat hvarje satts sitt rum på det dogmatiska området, och med dialectisk skarpfinighet antingen bifogat tråffande anmärkningar eller sammanbundit lösfare parter. En fortare, men icke mindre intressant sammanställning af filosofiens och theologiens yttersta beröringspunkter lemnar samma författares theses de platonismo Patrum, der vid utrymmet likväl endast tillät honom hånvisa, hwarest bort och ett för Plato och kyrkosäderna gemensamt religionsfilosofem i de ynnigt begagnade fältorna får att finna. Bland mera originella theologiska afhandlingar förtjenar ås wen att räknas Licent. Parks commentatio exeg. theol. doctrinam eccl. Evangelico-lutheranae de sacra coena e capite evangeli Johannis sexto illustratura, p. 1—6, deri författaren fört att, emet de fleste äldre och nyare exegeters tanka, försvara den hypothes, att v. 51—58 handla om nattvarden. Hans sif har genom detta, i vår tanka otack-
samma, bemödande blifvit diffus, rhetorisk och mystisk, ehuru vi för öfrigt med Ref. i theor. quartialskrift (1838, h. 1.) in-
räknum i det omdöme, att arbetet är "ett af de bättre ex-
getisk-dogmatiska". — Närvarande excursion från vårt ämne
är närmast föranledd deraf, att de nyznämnde författarne, al-
la tre utmärkta för grundliga theologiska studier, för det närvorande äro fökande till en theologisk Adjunctur vid Uppsala
universitet. Utan att wilja gå wederbörandes omdöme i för-
väg, tillägga vi blott, att Licent. Gegerstedt, vid sin magi-
sterpromotion nära ett hedersrum och i alla sina lärdomsprof

ampelt witsordad, afslagt desamma trod och tre år tidigare än medföänderne, att han fira är längre än de varit akademisk lärare, och slutligen att hans utgivna disertationspros dels äro flere, dels, enligt vår öfwertrygelse, af ett högre vetenskapligt värde än de sednare.

Med anledning af en i Sw. Minerva No: 47 insänd artikelf under Rubrik några ord om M—ms uppsatts i Eos (Nr:is 22, 24) Blick på den Svenska witterheten etc. får den recensirade Artikels Förf. härmedelst letana följande

Förklaring.

En här som med uppmärksamhet genomläser Minerva-inhändarens uppsats och med den jemfört den af mig författade Artikeln i Eos, lärer man svårighet finna att anmärkaren hufvudsakligen fast sig vid formen, med undantag af den richtig a fak-anmärkningen No 1 och den holtärliga No 2. Jag begagnar mig dersöre af detta tillfälle att gifwa min wederpart tillkanna, det jag ingalunda finner mig befogad att inlära mig i någon polemik i detta ämne förr än han emot mig uppträder med en motkritik, som är ämnad att jämföra mina åtgärter i sak och deriemte än tillräckligen motiverad och utförd, att förtjena en wederläggning, som jag i denna händelse ingalunda vill undandraga mig att lemma. Hwad min så mycket och hittert kändrade sif angår, så räger sig mig för den-
na gång friheten att fasta Insändarens uppmärksamhet derpå,
att min lilla afhandling, eller hwad man will kalla den, nästan
allt igenom är hållen i en humoristisk ton, som tillåter en
viss frihet, hvilken icke nödvändigt behöfver fåttplas såsom
selfswåld. Hwad angår det af Insändaren anmärkta öfver-
de ordet "Korsmånglare" will jag alleenst hänvisa till Aristophanes' lustspel "Niddarne," hvilket torde lemma en noblig
förklaring öfver den i alla fall ganska obetydliga rôle, som
nämnde hedersman i min uppsatts spelar. — Beträffande wi-
dare Hr K—aus beskyllning emot mig för bristande pietet,
så wida som jag i och med min förkastelseorden öfver Phos-
phoristerna åsven skulle hafta begått ett crimen læsa emot
mina Akademiska lärare, måste jag erinra fört att i mina re-
flexioner det icke är Lärjungen som uppträdt emot Lär-
aren, utan Konstcritiken emot en Witter Schöla,
och för det andra, att begreppen Lärare och Lärjunge och
deras önsesidiga förhållanden, sedda ifrån en Akademis son-
punkt, väl kunde undektas wiha förklaringar, som ingalunda
skulle hjälpa min sak. Men åsven för mig kunna gälla
wiha omständigheter, som förbinda mig "att närmare widröra"
detta ömtaliga ämne. För öfrigt är jag skyldig Hr K—au-
tacksamhet, så väl för den rättelse i sak, hvarmed han hedrat
min lilla öfverblick, som för den ton af wånskap och välvilja,
hvarmed han yrtrat sitt intresse för författningen af mi-
na poetiska studier.

Gefle, hos A. W. Landin.